

Кира Кокран

СВЕ ПОБУЊЕНЕ ЖЕНЕ

Успон четвртог таласа феминизма

Четврти талас се диже

Једне вечери, кад је Џинан Јунис имала шеснаест година, неки мушкарац је почео да је прати по великом, празном трговачком центру у Манчестеру. То се претворило у јурњаву. Кад год би се осврнула, он је био ту, те је на крају потрчала што је брже могла уз покретне степенице да му измакне. На крају је побегла, али то искуство је било застрашујуће, а нарочито ју је погодило колико је неправично то што неки мушкарац сматра да има права да јој запрети, да наруши њену слободу. Њена љутња се увећала кад је другима причала о томе. Уместо да покажу саосећање, њихово прво питање често је гласило: „Зашто си сама ишла ноћу?” Раније се трудила да не обраћа пажњу на мушке звиждуке и добацавања, на тај свакодневни рефрен уличног злостављања. Сад је променила став.

Кад је с пријатељицама отишла на излет у Кембриџ, група мушкараца довиквала им је сексуалне коментаре из аута. Џинан Јунис је одговорила, решена да се брани, а ти мушкарци су је гађали шољом кафе. Касније је описала како се осећала због тога – вербално и физички злостављано, беспомоћно, као да је учинила рђаву услугу свим женама тиме што им се није одлучније супротставила, што није записала регистрацију њиховог аута, што их није пријавила полицији. Успели су да је натерају да се осети јадно, инфериорно, бедно, каже она.

Одлучила је да не дозволи да је тај догађај додатно поремети, па је у школи основала феминистичку групу која ће се бавити проблемима с којима су се суочавале њене вршњакиње – везама које укључују физичко и емоционално злостављање, сексуалним притисцима, бригама у вези са представом о сопственом телу, у неким случајевима озбиљним поремећајима у исхрани. У јесен 2013, у време кад разговарамо, она се труди да временски усклади рад у кол-центру, чување деце по суседству и припреме за универзитет, а у начину на који говори примећујем одлучност, интелектуалну радозналост и изненадне провале тинејџерског смеха. Због оснивања феминистичког удружења Џинан Јунис трпи злостављање на интернету, али то је уопште не одвраћа, баш као што је није одвратила ни она шоља хладне кафе којом су је полили. У својој осамнаестој години укључила се у кампању за оснивање феминистичких група у школама у целој земљи.

Луси Ен Холмс, тридесетседмогодишња списатељица и глумица, доживела је откровење током Олимпијских игара у Лондону 2012. Осећала је да живи у мехуру једнакости у то време, јер су достигнућа жена хваљена једнако колико и достигнућа мушкараца – што је велика промена у односу на уобичајену сразмеру у спортском извештавању, где женски спортови, како се говорило, добијају отприлике онолико пажње колико и мушки пикадо.

Једног дана кад су Британке тријумфовале, купила је новине *The Sun*, почела да чита извештај о Џесици Енис и другим изванредним спортисткињама, и са задовољством је приметила да је рубрика *Трећа страница*, како се чинило, избачена.¹ Луси Ен Холмс је оптимистички настројена, има позитиван став и труди се да у људима увек види оно најбоље. Радосно је прелиставала новине, док није стигла до тринаесте странице (која је некима баксузна). Налазила се тамо. Највећа слика жене у најпродаванијим британским дневним новинама приказивала је младу моделку у гаћицама – као и сваког радног дана.

Луси Ен Холмс почела је да размишља о томе каква је осећања, док је одрастала, у њој изазивала *Трећа страница*. Њен старији брат и његови другови доносили су те новине кући, седели и причали о моделкама, те је почела да сматра да њене груди служе томе да се у њих гледа и да на неки начин не домашују до идеала. Написала је дугачко писмо уреднику листа *The Sun*, писала га је до дубоко у ноћ, заспала, па се будила и дописивала нове поенте, разрађујући осам аргумената на три странице. Питала је зашто приказују жене првенствено као предмете мушког сексуалног задовољства, кад су силовање и сексуално насиље толико чести; зашто је прихватљиво приказивати груди тинејџерки на трећој страници, а женама се натура осећање непријатности ако доје на јавном месту. Кад је завршила писмо, знала је да то неће бити довољно. Зато је покренула кампању против рубрике *Трећа страница*, која је уведена 1970, баш док је узростала претходна генерација феминисткиња.

Двадесетдеветогодишња Нимко Али годинама се декларисала као феминисткиња, али тек 2011. отворено је проговорила о насиљу које је лично *директно* искусила. Кад је имала седам година, из њеног дома у Манчестеру породица ју је одвела на путовање у Сомалију, где су је присилили да се подвргне женском гениталном сакаћењу трећег типа – то је најсуровији облик. Као старија тинејџерка почела је да се залаже за решавање међународних женских проблема, отишла је на универзитет, постала помало и хипикиња, како каже, онда је ступила у државну службу, радила у области заштите деце, и наставила да студира. Нимко Али је незауостаљива. Она је паметна, живахна, духовита жена која вртоглавом брзином прелази с приче о свом списку отворених и одважних присталица на претње смрћу које је добијала током година.

Једног дана 2007, док је живела у Бристолу, позвали су је да се обрати групи тинејџерки пореклом из Сомалије у једној тамошњој школи. Желеле су да разговарају о гениталном сакаћењу жена (ГСЖ), што ју је изненадило – кад је упитала колико њих је то искусило, од њих четрнаест руку је подигло тринаест девојака. Нимко Али била је ужаснута и узрујана, и окренула се решавању тог проблема. Године 2010, с још две жене које су то преживеле, основала је групу „Евине ћерке”, посвећену ангажовању против ГСЖ и пружању физичке и психолошке подршке женама. Али о тој теми још је говорила у трећем лицу.

То се променило кад је упознала жену која је претрпела сакаћење трећег типа, имала проблеме с љубавним везама и менталним здрављем, а затим је присилно

¹ Рубрика *Трећа страница* – енглески таблоид *The Sun*, у тој рубрици на трећој страници, сваког дана објави слику по једне моделке обнажених груди. (Прим. њев.)

смештена у психијатријску болницу. Та жена се њој окренула тражећи охрабрење, не знајући да им је заједничко то што су претрпеле ГСЖ. Док ју је једног дана смиривала током напада панике, Нимко Али је схватила да мора почети да прича сопствену причу. Одједном је осетила да ћутањем постаје саучесница културе која сумња у снагу и интелигенцију жена које су то преживеле, па је проговорила отворено, уз велики лични ризик. У недељама и месецима након што се јавно огласила, неки мушкарци покушали су да је прегазе, и чула је да се за њено убиство нуди награда од петсто фунти. Ипак је наставила да се ангажује, гласно, неустрашиво, с инсистирањем.

Током лета 2013. повсуда је узрастао четврти талас феминизма у Великој Британији, жене су јасно уочавале мизогинију и сексизам и бучно су им се супротстављале. Лора Бејтс, стара двадесет седам година, оснивачица пројекта „Свакодневни сексизам“, с америчким активисткињама Сорајом Шемали и Џеклин Фридман залагала се против мизогиног садржаја на Фејсбуку – против група с називима попут „Силуј трудну кучку и испричај пријатељима да си имао тројку“. Њихове присталице објавиле су више од шездесет хиљада твитова у оквиру изненађујуће брзе и успешне кампање која је трајала недељу дана.

Керолајн Кријато Перес, стара двадесет девет година, предводила је тријумфални покрет с циљем да на британским новчаницама буде нека успешна жена: она и њене присталице марширале су пред Банком Енглеске почетком јула, скандирајући: „Новчанице за жене!“ Било је то током првог налета таласа врућине, а оне су дошле обучене као Лига изузетних дама – Џорџ Елиот знојила се у сомотском оделу, Радклиф Хол носила је елегантни шешир и наочаре за сунце, Будика мач и штит. Питала сам авијатичарку Ејми Џонсон – у стварности то је Ема Диксон, адвокаткиња која се бави питањима дискриминације, људских права и једнакости, која се кувала у пилотској јакни – зашто је дошла. Рекла је да не жели да припада већини која трпи репресију.

Тим својим ангажовањем Керолајн Кријато Перес је покренула ширу расправу о представљању жена, у земљи где се може рећи да заступљеност жена у јавном животу данас износи 22% – има их 22% у Парламенту, 22% међу племством, 22% међу судијама, 22% међу новинарима који потписују чланке на насловним страницама националних листова, наш напредак закочио се на бедном, симболичном нивоу од једне петине јавних гласова. Након победе коју је остварила, Керолајн Кријато Перес је наставила са скретањем пажње на претње силовањем којима се жене ућуткују на интернету, кад је једну такву и сама примила на Твитеру.

Испред редакције листа *The Sun*, седамнаестогодишња Јас Некати предводила је демонстрације под геслом „Укните *Трећу страну*“, а онда је уреднику *The Sun*-а Дејвиду Динсмору слала идеје за анархичне алтернативе – низ феминистичких уметница, списатељица и глумица које би се уместо тога појављивале на тој трећој страници. Смејала се и стидљиво ми причала, једући сендвич са сиром, о својој непријатној преписци с Динсмором на Твитеру. Такође је током школског распуста покренула „Кампању за пристанак“ с Лили Еванс. На тај начин су захтевале да у школски програм буде укључена подука о пристанку на сексуални однос, што је дошло апсолутно у прави час. Према статистичким подацима објављеним у јануару

2013, око четиристо хиљада жена у Енглеској и Велсу сваке године претрпи сексуално насиље, укључујући и шездесет девет хиљада случајева силовања.

Скоро свака пета жена била је жртва сексуалног насиља након своје шеснаесте године.

Икамара Лараси, стара двадесет четири године, учествовала је у оснивању покрета „Премотај и изрази другачије”, који анализира и раскринкава расизам и сексизам у музичким спотовима, заједно с групама „Имкан”, „Окончајмо насиље над женама” и „Приговор”.² Отприлике у исто време, неколико британских универзитета забранило је на кампусима летњи хит „Замагљене линије”,³ протестујући због стихова које неки сматрају забрињавајуће сличним речима силоватеља. Амерички веб-сајт „Социолошке слике” објавио је текст Сезин Келер, који је затим много пута подељен, о сличности између рефрена те песме – „знам да то желиш” и „ти си добра девојка” – и изјава објављених на интернет-форуму „Пројекат несаломљиве”, где је више од хиљаду жена које су претрпеле сексуални напад објавило речи које су им упутили њихови нападачи.

Универзитети су такође подржали кампању „Укините Трећу страницу”, а Универзитет у Есексу био је двадесети који је забранио продају листа *The Sun* на кампусу. Број жена стално запослених у студентским савезима безмало се удвостручио прошле године, након дуготрајног опадања, каже Кели Темпл, службеница Националног савеза студената (НСС) задужена за жене – а феминистичка друштва у истом том периоду основана су на универзитетима у Централном Ланкаширу, Дураму, Ливерпулу, Глостерширу, Вестминстеру и на лондонском Кингс колеџу. НСС води кампању подршке студентима који се брину о другима – од којих су већина жене, а две трећине се суочава са финансијским потешкоћама – као и још једну кампању за решавање „момачке културе”, дефинисане као менталитет чопора који се понекад јавља у окружењу спортских и друштвених активности, а садржи сексистички, мизогини и хомофобни говор. У Оксфорду, студенткиње су покренуле феминистички магазин *Country Living*,⁴ а у свом „женском манифесту” написале су да воле теорију, „али је подједнако важно и моћно бити она девојка која типу који звижди на улици каже да одјебе, као и бити Џудит Батлер”. Додале су: „Феминисткиње не мрзе мушкарце. Феминисткиње мрзе мизогинију.”

Пораст феминистичких активности у Великој Британији је толики да је током једног јединог викенда у октобру 2013. било могуће отићи на феминистички бруцошки сајам у Лондону, на феминистички скуп на североистоку у Њукаслу, на марш под геслом „Повратимо ноћ” у Единбургу, или на расправу између разних генерација феминистичких активисткиња у Британској библиотеци (исправа је за то била резервисана сала за шездесет особа, али су се карте распродале за мање од четрдесет осам сати, па је догађај премештен у простор која прима двеста педесет особа,

² Енглески назив ове организације, *Object*, намерно је изабран због своје двозначности – као глагол значи противити се, приговарати, а као именица значи објекат, предмет (у смислу објективације жена). (Прим. њев.)

³ Оригинални наслов “*Blurred Lines*”, аутор Робин Тик. (Прим. њев.)

⁴ Пародична варијација назива познатог америчког часописа *Country Living* (*Сеооски живоџ*), а реч *сunt* је енглески жаргонски назив за вагину. (Прим. њев.)

за који су се карте распродале за мање од недељу дана). Феминистичка лобистичка група *UK Feminista*, чији је циљ пружање подршке феминистичким активисткињама, одржала је распродају летњу школу у Бермингаму – кад је та организација отпочела рад 2010. године, на њиховој мапи на интернету било је шездесет пет локалних група. Сада их има сто четрдесет девет, укључујући шездесет три универзитетске групе. У последњој години стотину особа им се обратило за савет о томе како да покрену феминистичко друштво у школи.

Ове локалне групе су организоване и активне. Крајем августа 2013, кад је *UK Feminista* одржала национални дан акције против мушких магазина – тврдећи да продајни ланци треба да их одбаце јер понижавају жене – било је деветнаест протестних скупова широм земље. На демонстрацијама у Јорку, испред једног огромног супермаркета, жене из тамошње феминистичке мреже демонстрирале су с транспарентима и натписом: „Tesco – опамети се, мушки магазини НИСУ нешкодљива забава.” Навеле су низ разлога за излазак на демонстрације, који је неким био први.

Једна жена, у двадесетим годинама, рекла је да је застрашујуће велик број њених пријатељица које су претрпеле сексуални напад или силовање. Једна мајка од тридесетак година рекла је да је озбиљно забринута око тога како да приступи теми порнографије, кад је њена млада ћерка буде видела, што је неизбежно. Једна професорка језика од четрдесетак година рекла је да јој се понекад плаче кад види какав притисак трпе њене ученице шестог разреда, девојке способне да управљају целим светом, које сматрају да обавезно морају устати у шест ујутру да исправе косу пре школе – такве козметичке и конзумеристичке притиске она није доживљавала док је била студенткиња, осамдесетих година двадесетог века. Елизабет Сторс, стара шездесет једну годину, каже да је феминисткиња већ скоро три деценије, али да је ово прва феминистичка група у чији се рад укључила. Посебно је забрињавају одговорности за негу с којима се суочавају жене, јер неке морају да брину о старим родитељима, деци и унуцима, о три генерације истовремено.

Феминистички покрет у Великој Британији је оптимистичан и у порасту, хиљаде активисткиња желе да се ангажују на задобијању слободе, не само за жене, већ за оне који трпе репресију на основу класе, расе, сексуалног идентитета, старосне доби, физичке способности. Те активисткиње крећу се брзо, супротстављају се дискриминацији чим је уоче било где, не бринући много за етикете – ни Луси Ен Холмс ни Лора Бејтс нису своје кампање сматрале специфично феминистичким, све док се нису захуктале.

Пошто интернет омогућава људима да на све проблеме реагују истог часа, нове кампање појављују се сваке недеље, ако не и свакодневно. Кампања „Укините *Трећу страницу*” почела је петицијом на интернету и страницом на Фејсбуку, само неколико дана пошто је Луси Ен Холмс писала уреднику листа *The Sun*. А кад је Керијан Кријано Перес прочитала текст о одлуци Банке Енглеске да с новчаница уклони само успешне жене, притискали су је рокови за дипломски испит, и сматрала је да заправо нема времена да води кампању. Преко интернета се обратила Лори Бејтс, питала је да ли би то преузела, потом је беспослено седела десет минута, док је у њој нарастала љутња због те ствари, па је онда одлучила да то сама уради.

Било је то лето испуњено победама и чаробним размишљањем. Организација „Криза силовања” Јужног Лондона спровела је успешну кампању за криминализацију поседовања порнографског материјала који приказује силовање. Луси Ен Холмс је прешла целу Велику Британију у оквиру своје иницијативе „Ходање за жене”, посвећујући се утопијском размишљању и славећи сифражеткиње од пре једног века. У оквиру своје сјајне кампање „Диверсификовани медији”, Саманта Асумаду спровела је анкету да пронађе осам црнкиња и припадница етничких мањина које су највише измениле земљу. Кампања „Нека играчке буду играчке” наставила је да се супротставља сексистичким стереотипима на тржишту играчака, оним силама конзумеризма које су већину продавница играчака поделиле на јаркорозе и плаву половину. Захваљујући њиховим кампањама, продајни ланци *Boots* и *Tesco* пристали су да престану да истичу ознаке да су неке играчке само за дечачке, а друге за девојчице.

Док је лето прелазило у јесен, хуманитарна организација „Сестре црнкиње” из Саутола наставила је борбу против расистичких имиграционих закона и тактике. Организовале су протест против пропаганде Британске пограничне агенције, која је почела тако што су цео Лондон обилазили камиони на којима је био истакнут срамни слоган, који је заударо на Национални фронт: „Идите кући или ћете бити ухапшени.” Група „Четрдесет дана за избор” организовала се против демонстраната који се противе абортусу, који приређују бдења пред клиникама за абортусе у Великој Британији и последњих година су постали забрињавајуће гласни. Испред Даунинг стрита, кампања за афричка геј права под називом „Дијамантска група аутовани смо и поносни” демонстрирала је пошто су се појавиле оптужбе за озбиљно сексуално узнемиравање жена у Јарлс Вуду, највећем женском центру за уклањање имиграната. Једна двадесетогодишња Ромкиња изјавила је да је имала сексуалне контакте с тројицом чувара и да су је два пута натерали да им пружи орални секс без њене сагласности. Такође је рекла да су покушали да је депортују у року од неколико дана кад је те инциденте пријавила управи Јарлс Вуда.

У годинама након економског слома и оснивања коалиционе владе, било је немогуће игнорисати све јаче доказе о неједнакости у Великој Британији, ружно окружење незапослености, недовољне запослености, радних уговора без минимума радних сати, обавезног рада ради пријема социјалне помоћи, банака хране, собних пореза⁵ и све већег кресања буџета помоћи за незапослене, подмукле реторике против имиграната, инвалида и оних којима је потребна помоћ државе. У том политизованом окружењу, где људи непрекидно морају реаговати на нове и неочекивано акутне проблеме, није никакво изненађење то што генерација жена које су одгајане слушајући да су једнаке с мушкарцима, да је сексизам, па самим тим и феминизам, мртав, почиње то да прозире. Истина је да су бесне, али такође су позитивно настројене, пуне наде. Кад вас одгајају у уверењу да сте једнаке, један очигледан исход јесте то што сте истовремено врло љути кад наиђете на мизогинију и такође сигурни у своју способност да је поразите.

⁵ У оригиналу *bedroom taxes* – у Великој Британији то је неформални назив за меру уведена Законом о реформи социјалне помоћи из 2012, којом се кориснику те помоћи исплата накнаде за кирију умањује ако се оцени да стан који изнајмљује има више соба но што је нужно. (Прим. њев.)

Последњих година, феминистичке активисткиње посветиле су се указивању на многе од највећих проблема с којима се још увек суочавају жене у Великој Британији, и њиховом решавању. Можда смо имали читав низ импресивних закона о једнакости током година – Закон о једнакој плати из 1970, Закон о сексуалној дискриминацији из 1975, и сада Закон о једнакости из 2010. Но ипак, лако је видети где сви они не домашују до циља.

Године 2011, на пример, Друштво „Фосет”, водећа британска организација која се залаже за једнакост жена, мобилисало је на стотине феминистичких активисткиња да изађу на улице великих градова, укључујући Лондон, Бристол и Манчестер, да протестују због отпуштања која несразмерно више погађају жене. Демонстрирале су у хаљинама из педесетих година двадесетог века, у гуменим рукавицама и с марамама на глави, захтевајући од државне управе да женска права не враћа на ниво из прошлости. Незапосленост жена тада је била највиша у последње двадесет три године. Године 2013, достигла је највиши ниво у последњих двадесет шест година. Према подацима „Фосета”, разлика у платама између мушкараца и жена сада износи петнаест посто, жене чине већину запослених на радним местима с ниским платама, и такође се суочавају с „троструком опасношћу” услед мера штедње – да у несразмерно већој мери буду отпуштане из јавног сектора, да изгубе разне видове социјалне помоћи и право на услуге. У новембру 2013, у једном извештају за компанију КПМГ наведено је да проценат мушкараца који зарађују мање од минимума неопходног за живот износи шокантних шеснаест посто. Тај број нараста на двадесет седам посто код жена.

Феминистичке групе већ дуго указују на сексизам у медијима, а организације као што су „Стреха”, „Окончајмо насиље над женама”, „Једнакост сада” и „Приговор” изнеле су доказе у Левесоновој истрази 2012.⁶ Такође су саставиле извештај „Само жене”, у којем је испитано једанаест националних листова и нађено преко хиљаду триста примера сексистичког садржаја у периоду од две недеље – укључујући фотографије „испод сукње” у *Sunday Sport*-у, једну вест у којој је сексуализована четворогодишња девојчица, и друге у којима су тривијализовани злочини против жена, а исказана је емпатија с починиоцем.

Кампању против смањења буџета специјализованих социјалних и јавних служби намењених подршци женама покренула је група „Буди феминисткиња!” након објављивања двеју експлозивних статистика о насиљу у породици. Прва, из 2011, показала је да се насиље у породици увећало за седамнаест посто у Енглеској и Велсу за две године – сваког дана су пријављивана по 2174 случаја, више од једног сваког минута. Око сто жена сваке године, по две недељно, убије партнер или бивши партнер. После овог, у јануару 2012. објављен је извештај који је показао да су за годину дана локалне власти за тридесет један посто смањиле буџете сектора који се бави породичним насиљем и сексуалним злостављањем. Услед тога, жене које су тражиле уточиште упућиване су да спавају у логорима покрета „Окупирајмо”, у полицијским станицама и станицама хитне помоћи, а фондација „Помоћ женама”

⁶ Левесонова истрага – јавни судски истражни поступак усмерен на културу, праксе и етику британске штампе, покренут након скандала с хаковањем телефона које је извела новинска корпорација *The News International*; истрагом је председавао судија Брајан Левесон. (Прим. њев.)

била је принуђена да одбија око двеста тридесет жена дневно – што је девет посто оних које им се обраћају – због недостатка простора. Посебно су биле погођене специјалистичке службе, а „Имкан” је морао да затвори два од шест склоништа за жене из мањинских заједница, док је за још два изгубио финансијску подршку локалних власти.

Од почетка 2012, кад су мушкарци за три дана убили седам жена, Карен Ингала Смит бележи тај трагични низ у оквиру свог пројекта „Бројимо мртве жене”. На тај начин статистику обогаћује именима и причама и проширује слику даље од жена које су убили њихови партнери на оне које су убили синови и унуци; на старије жене претучене насмрт током провалних крађа и на убиства жена које су се бавиле проституцијом. Све те смрти могу се приписати сексизму и мизогинији, каже она, и тражи да власт усвоји интегрисани приступ разумевању насиља над женама.

У раљама рецесије, могло би се у најмању руку очекивати да ослабе неки од културних и конзумеристичких притисака на жене. Али 2012, када је *UK Feminista* започела кампању за укидање рекламирања пластичних операција, Британско удружење естетских пластичних хирурга извело је 43.172 хируршке процедуре, од тога деведесет посто над женама. Број операција затезања чела увећао се за седамнаест посто, а број операција затезања лица и врата за четрнаест посто.

Кад је *UK Feminista* одржала „Марш муфова” против женске гениталне козметичке хирургије 2011, тај протест је привукао неочекивано велику пажњу. Али можда је био далековид. Почетком 2013, новинарка Кирстен О’Реган интервјуисала је једног урогинеколога у Калифорнији, који је рекао да је код њега сад најтраженија хируршка процедура „Барби”, којом се у потпуности одсецају *labia minora*. „Раније сам изводио конзервативније лабијапластије”, рекао јој је. „Али стално су ми долазиле пацијенткиње које су хтеле да им то скоро потпуно одстраним.”

У августу 2013, један хируршки интернет-претраживач објавио је да се за сто девет посто увећао број претрага о лабијапластији у последњих дванаест месеци, тако да је ова козметичка операција избила на треће место по популарности на овом сајту. То указује на постојање културе у којој тела жена у изузетно великој мери подлежу подробном испитивању и све чешће се рашчлањују на саставне делове и подвргавају детаљној, микроскопској критици. Последња деценија донела је невероватан раст доступности порнографије, као и коришћења фотографије, чиме је створен нов пејзаж постварења, укључујући и самопостварење. Људи непрекидно сликају сами себе, усредсређујући се на делове свог тела, као што трач-магазини већ годинама раде са славним личностима.

Можда се делимично стога непрестано појављују нове области козметичке бриге. У октобру 2013, на пример, манекенка крупније грађе Робин Лоли писала је о критикама које је добила на интернету зато што између бутина нема неопходни размак. Слављење размака међу бутинама – не дела тела, већ одсуства женског меса – представља још један корак на стази посутој трњем. Са сваким новим козметичким захтевом, животи жена се сабијају, а култура нас одвлачи од широког, енергичног ангажовања у спољном свету, у његовом јавном и политичком домену, и гура нас ка опсесивном, крајње индивидуалистичком, деструктивном усредсређивању на физичке детаље. То је култура која подстиче жене да стану пред огледало, да

утоњу у бару несигурности и неурозе, опхрване бригом о својој несавршеној телесности. Томе се одупире генерација феминисткиња.

Ова књига написана је из британске перспективе, јер су покрети и таласи културно специфични, али нема сумње да жене устају у земљама широм света. У Ирској, на пример, организовани су протести и бдења после смрти Индијке Савите Халапанавар, зубарке, у октобру 2012. Отишла је у Универзитетску болницу у Голвеју због јаких болова у леђима, у седамнаестој недељи трудноће, нађено је да је у току спонтани побачај, и наредна три дана она је неколико пута тражила прекид трудноће. Њен супруг Правин каже да јој је захтев одбијен, јер је болничко особље тврдило да се чује срчана радња фетуса, и наводно су им рекли: „Ово је католичка земља.” Савита Халапанавар је умрла од тровања крви, а њен случај изазвао је талас љутње и покренута је кампања за јасније, праведније законе о абортусу. У мају 2013, активисткиње које се залажу за право на избор ризиковале су казну од чак четрнаест година затвора тиме што су делиле летке с информацијама о британским клиникама за абортусе и о веб-сајтовима на којима се могу купити таблете за рани абортус.

У Русији је Надежда Толоконикова штрајковала глађу и бележила очајне услове у затворској колонији у којој се налазила, након што су она и њене колегинице из панк бенда *Pussy Riot* одведене у затвор пошто су извеле једну песму усмерену против Владимира Путина у највећој московској цркви 2012. године. Та група се залаже за права лезбијки, гејева, бисексуалаца и трансродних особа (ЛГБТ), и против сексистичке политике владе, а Толоконикова их је описала као „припаднице антикапиталистичког покрета, који сачињавају анархисти, троцкисти, феминисти и аутономисти”.

Украјинска група „Фемен” изазива бес широм света својим топлес уличним позориштем – супротстављале су се Путину и другим политичарима, истрчавале на манекенске писте, обарале хришћанске симболе, све то у напору да сруше оно што сматрају трима стубовима патријархата: индустрију секса, религију и диктатуру. У априлу 2013, одржале су „топлес џихад” у знак подршке Амине Тајлер, тинејџерки из Туниса која је добила претње смрћу након што је на интернету позирала у топлесу. Тактика „Фемена” на тим демонстрацијама – на којима су носиле лажне браде, пешкире као турбане и спалиле салафистичку заставу испред једне париске џамије – довела је до формирања организације „Муслиманке против 'Фемена'”, која на интернету има преко четрнаест хиљада чланица. Многе муслиманке постовале су своје слике, на којима држе знакове с порукама као што су: „Голотиња ме не ослобађа и не треба да ме ико спасава”, и: „Неће ми 'Фемен' говорити шта могу, а шта не могу да облачим”. Тиме су нагласиле да нико не говори у њихово име, те да су њихови гласови и становишта у самом средишту феминистичке расправе.

Жене су марширале у Каиру, с исуканим ножевима, протестујући против сексуалних напада и уличног малтретирања. У Делхију, групно силовање у аутобусу током вожње, након којег је млада жртва умрла, изазвало је протесте који су се проширили на Непал, Шри Ланку, Пакистан и Бангладеш.

У Немачкој, жене су делиле своја искуства о сексизму на Твитеру, користећи хаштаг *#aufshcrei*, што значи протест. У Аустралији, хиљаде су марширале у жалости, у знак протеста против отмице и убиства двадесетдеветогодишње Џил Мар.

У Саудијској Арабији, жене су покренуле кампању за укидање дефакто забране вожње, организујући петицију и национални дан протеста. У Авганистану, активисткиње су се побуниле против предлога поновног увођења каменовања као казне за прељубу. У Никарагви, изашле су на улице да протестују против законских промена које би могле натерати жртве породичног насиља да пристану на сесије медијације с опасним партнерима. Прошле године, тринаест жена у Никарагви је убијено током процеса медијације.

Организовани, енергични женски покрети у Африци такође су остваривали тријумфе. Жене су узеле шездесет четири посто места на парламентарним изборима у Руанди, чиме је оборен светски рекорд у политичком представљању, који је такође држала Руанда, а Амината Туре, пионирка планирања породице и репродуктивних права, постала је премијерка Сенегала.

Жене у узрасту од петнаест до четрдесет и четири године вероватније ће умрети или бити осакаћене услед мушког насиља него од рака, маларије, рата и саобраћајних незгода заједно. Оне се побуњују јер жене представљају само двадесет један посто чланства парламената широм света – а у многим земљама чак су и малобројније. Побуњују се због жена које чине шездесет посто гладних у свету, због оних четрдесет седам жена које сваке године умру од небезбедних абортуса, и због много више хиљада које буду повређене, понекад с трајним последицама, услед тога. Сваког дана покреће се по једна нова кампања, а често их креирају жене које тек откривају сексистичке неправде и реагују љутито, приправно и снажно. Овај талас поставља два питања: зашто наступа сада? И како ће променити свет?

(С енглеској превео Иван Рагосављевић)